

Flora- en faunaonderzoek

Uilennest
Hattum

Flora- en faunaonderzoek

Uilennest Hattum

Titel	Flora- en faunaonderzoek Uilennest/Hattum
Uitvoering	Ruimte voor Advies/Harleman Natuur en Landschap Deventerstraat 179 8171 NS Vaassen
Contactpersoon	Dhr. M. Bleijerveld
Opdrachtgever	Triada Postbus 56 8180 AB Heerde
Contactpersoon	Dhr. B. Reukers
Datum	11 juli 2011
Status	Concept

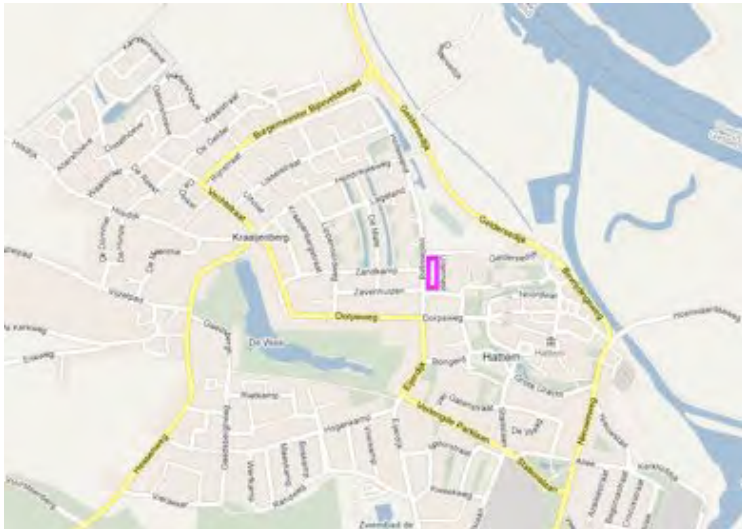
INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Opzet onderzoek	
1.3	Plangebied en ingreep	
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	Inleiding	
2.2	Flora- en faunawet	
2.3	Natuurbeschermingswet	
2.4	Ecologische hoofdstructuur	
2.5	Rode lijsten	
3	RESULTATEN	7
3.1	Gebiedsbeleid	
3.2	Veldonderzoek flora	
3.3	Veldonderzoek fauna	
4	CONCLUSIES	10

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Ten noordwesten van het centrum van Hattem ligt een kleine wijk met enkele woonblokken. Woningcorporatie Triada heeft het voornemen de gedateerde woningen te slopen en te vervangen door nieuwbouw. Onder meer bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten en gebieden. Wet- en regelgeving omtrent deze soorten en gebieden is vastgelegd in de Flora- en faunawet (Ff-wet), Natuurbeschermingswet (NB-wet) en het Streekplan.

Figuur 1: Globale ligging plangebied (paars).

Het onderhavige rapport beschrijft de resultaten van een zogenaamde *quick scan* van beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. De rapportage kan dienst doen als onderbouwing bij bestemmingsplanwijzigingen en ontheffings- of vergunningaanvragen in het kader van de Ff-wet respectievelijk NB-wet.

Een *quick scan* betreft een beoordeling van de aanwezige natuurwaarden in en rond het plangebied. Bronnenonderzoek, een terreinbezoek en ecologische kennis vormen de basis van de beoordeling. De *quick scan* is een momentopname en geen standaard veldinventarisatie waarbij meerdere veldrondes in een seizoen worden uitgevoerd. Een *quick scan* geeft daardoor een beperkter beeld dan een standaard veldinventarisatie. Omdat het onderzoek een momentopname betreft kan geen rekening worden gehouden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en –beheer na afloop van het onderzoek.

1.2 Opzet onderzoek

Bij de beoordeling van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten en de ligging van beschermde gebieden in de regio. Daarvoor is zover mogelijk gebruik gemaakt van diverse verspreidingsatlassen en de website van Waarneming. Voor de ligging van beschermde gebieden is gebruikgemaakt van diverse overheidswebsites. Op 1 juni 2011 is het plangebied bezocht. Daarbij is gelet op de daadwerkelijke aanwezigheid van beschermde soorten en indirecte aanwezigheid in de vorm van sporen (verblijfplaatsen, wissels, pootafdrukken en dergelijke). Verder is het terrein beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten (habitatbeoordeling).

1.3 Plangebied en ingreep

Het plangebied wordt gevormd door een kleine wijk met een oppervlakte van ruim 6200 vierkante meter. De wijk bestaat uit acht woonblokken met tweeëndertig woningen. De woningen zijn gelegen aan de straten Hollewand, Uilennest en Hof van Blom. Het terrein tussen de blokken heeft een open karakter. De tuinen zijn grotendeels verhard of beplant met lage soorten. Het openbare gedeelte bestaat uit verharding of gazon. Afgezien van twee wat oudere essen op het openbare gazon aan de Hollewand, komen geen oudere bomen voor.

De wijk ligt aan de rand van Hattem. Ten westen en zuiden van het plangebied ligt bebouwing van Hattem. Ten oosten van de wijk liggen het terrein van een school en een supermarkt. Het gebied aan de noordzijde is open en wordt gevormd door een speeltuin en natuurijsbaan. Het enige oppervlaktewater in en rond het plangebied bestaat uit een sloot langs de speeltuin ten noorden van de wijk.

Het voornemen bestaat om het plangebied te bestemmen voor nieuwbouw. Daartoe wordt de bestaande bebouwing gesloopt. Er is in het onderzoek vanuit gegaan dat alle huidige groene elementen in de wijk zullen verdwijnen.

Figuur 2: Luchtfoto plangebied.

Foto 1: Noordelijke woningblok.

Foto 2: Oostelijke woningblokken.

Foto 3: Zuidelijke woningblokken.

Foto 4: Centrum van de wijk.

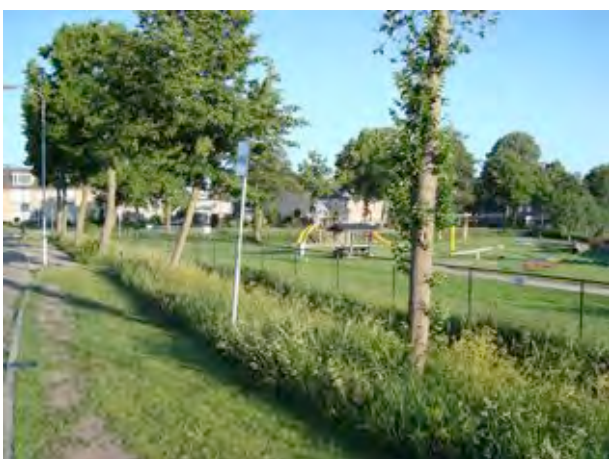

Foto 5: Gebied ten noorden van de wijk.

Foto 6: Gebied ten oosten van de wijk.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming is geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In deze twee wetten zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventionie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld via de Flora- en faunawet. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan op grond van artikel 75 worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I.

Verbodsbepalingen

Art. 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.

Art 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.

Art 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.

Art 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.

Art 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.

De beschermde soorten zijn ondergebracht in drie tabellen die elk een ander beschermingsregime kennen.

In tabel 1 zijn de algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen, en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

In tabel 2 zijn de minder algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. In overige gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een lichte toetsing wordt toegepast.

In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten ondergebracht, waaronder bijlage 4-soorten van de Habitatrichtlijn. In geval van bestendig gebruik en beheer geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen (uitgezonderd art. 10), mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is in alle gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een zware toetsing wordt toegepast.

Bij lichte toetsing wordt één criterium gehanteerd:

1) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij zware toetsing worden drie criteria gehanteerd:

1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,

2) er is geen alternatief,

3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (Art. 2). Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Per 26 augustus 2009 is de beoordeling van ontheffingen en het gebruik van gedragscodes gewijzigd als gevolg van uitspraken van de Raad van State. Verder is de lijst uitgebreid van vogels waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd. Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn is het alleen nog mogelijk ontheffing te krijgen op grond van een belang dat is opgenomen in de Habitatrictlijn. Ontheffing op basis van belang j 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling' van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is niet meer mogelijk. Met betrekking tot de soortgroep vogels kan daarnaast ook geen ontheffing meer worden aangevraagd op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'

Er is nadruk komen te liggen op het voorkomen van negatieve effecten. Bij ingrepen die negatieve effecten hebben zijn er twee mogelijkheden:

1. Mitigatie

Wanneer door toepassing van mitigerende maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen, is een ontheffing niet meer verplicht.

2. Ontheffing

Wanneer mitigatie niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

ontheffing

Bij de beoordeling dienen de volgende vragen in onderstaande volgorde te worden beantwoord:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een wettelijk belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt vervolgens of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Tabel 2-soorten

Tabel 2-soorten worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding. Een gedragscode kan ook uitkomst bieden voor Tabel 2-soorten. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit. Daarbij moet worden aangetoond dat precies zo wordt gewerkt als de gedragscode aangeeft.

Vogels

Voor vogels is ontheffing alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b) *
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Tabel 3-soorten

Bijlage 1-soorten

Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 is ontheffing mogelijk op grond van alle belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1-soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep.

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn

Voor Bijlage IV-soorten uit Tabel 3 alleen ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

2.3 Natuurbeschermingswet

De NB-wet heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden met een hoge ecologische waarde in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Verder vallen ook Beschermd Natuurmonumenten onder de NB-wet. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De vier genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen versterking van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende Provincie.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De begrenzing van de EHS wordt door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in provinciale streekplannen. Per eenheid zijn natuurdoeltypen geformuleerd. In of in de nabijheid van EHS-gebieden zijn handelingen verboden die de waarden, kenmerken of functies van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van groot openbaar belang. In dat geval dienen negatieve effecten wel te worden gecompenseerd.

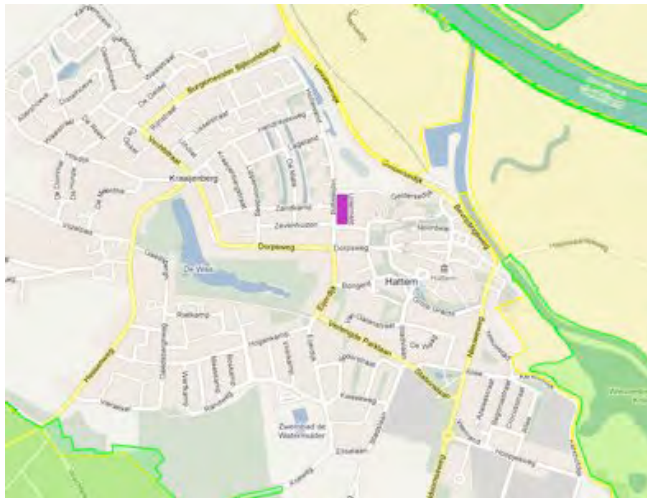
2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3 RESULTATEN

3.1 Gebiedsbeleid

Het plangebied maakt geen deel uit van een beschermd gebied. De uiterwaarden van de IJssel, ten oosten van de Gelderse Dijk, zijn aangewezen in het kader van Natura 2000 en de Ecologische Hoofdstructuur. Het plangebied heeft geen relatie met de beschermde gebieden. Omdat het plangebied binnen de bebouwde kom ligt en de bestemming naar aanleiding van het project niet wijzigt, is een negatief effect op beschermde gebieden uitgesloten.

Figuur 3: Ligging plangebied (paars) t.o.v. Natura 2000 (geel) en EHS (groen).

3.3 Veldonderzoek flora

Binnen het plangebied kwam wilde flora beperkt voor. De vegetatie bestond grotendeels uit algemene onkruiden tussen bestrating en in tuinen, zoals Vogelmuur, Zachte dravik, Canadese fijnstraal, Gewone melkdistel, Varkensgras en Vetmuur. In de gazons kwamen enkele gebruikelijke graslandplanten voor als Smalle weegbree, Witte klaver, Zachte ooievaarsbek, Madelief, Gewoon biggenkruid en Duizendblad. Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen.

3.4 Veldonderzoek fauna

Zoogdieren

Alle inheemse soorten zoogdieren worden beschermd door de Flora- en faunawet. In het plangebied zijn geen zoogdieren of sporen daarvan gevonden. Het terrein is geschikt voor een zeer beperkt aantal kleine zoogdieren, zoals Huisspitsmuis en Gewone bosmuis. Dergelijke soorten behoren tot tabel 1 en zijn vrijgesteld van de Flora- en faunawet in geval van ruimtelijke ingrepen.

Het voorkomen van strikter beschermde zoogdieren is uitgesloten.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3/bijlage IV HR). Er is geen specifiek vleermuisonderzoek uitgevoerd, omdat dit buiten het kader van een *quick scan* valt. Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen voorkomen in boomholten en kunstwerken als gebouwen. De in het plangebied aanwezige opgaande begroeiing is te jong en in te goede staat om als verblijfplaats te dienen. De woningen zijn in theorie wel geschikt. Het betreffen oudere woningen met spouw en een toegankelijk pannendak. Afgaande op het type

verblijfplaats en de ligging aan de rand van Hattem, moet in de eerste plaats rekening worden gehouden met verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Het plan is niet van invloed op vlieg- en foerageerroutes.

Vogels

Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen vogels zonder en met vaste broedplaatsen. Van vogels zonder vaste broedplaats zijn alleen de broedsels beschermd en niet het leefgebied. Van vogels met een vaste broedplaats is naast de broedplaats (jaarrond) ook het functionele leefgebied beschermd. Het plangebied is, wat betreft de soorten zonder vaste nestplaats, alleen geschikt voor de minst kritische tuinsoorten, zoals Merel, Heggenmus en Roodborst. In de essen aan de Hollewand was een territorium van Zwartkop aanwezig.

Wat betreft de soorten met een vaste nest, komen Huismus en Gierzwaluw in aanmerking. Tijdens het veldbezoek dat in de vroege ochtend is uitgevoerd, zijn inderdaad verscheidene territoria van Huismus vastgesteld. Het betroffen zeventien zangposten, verspreid over het terrein. In elk van de acht blokken was ten minste één zangpost aanwezig. Er is geen specifiek onderzoek naar Gierzwaluw uitgevoerd, omdat dit buiten het kader van een *quick scan* valt. Er zijn wel aanwijzingen gevonden voor het gebruik van de daken door Gierzwaluw. Tijdens het veldbezoek vlogen minimaal twee paar Gierzwaluw op geringe hoogte tussen de huizen door. Op grond van dit gedrag is het voorkomen van broedgevallen waarschijnlijk.

Figuur 4: Individuele zangposten van Huismus (rood).

Amfibieën en reptielen

Alle inheemse soorten amfibieën en reptielen worden beschermd door de Flora- en faunawet. Binnen het plangebied komt geen oppervlaktewater voor. Als voortplantingsgebied is het daarom ongeschikt. In de omgeving van het plangebied is wel oppervlaktewater. Op grond van het open en deels verharde karakter van het plangebied, wordt een belang voor strikter beschermde soorten uitgesloten. Het is wel waarschijnlijk dat enkele weinig kritische soorten van tabel 1 tijdens de landfase in het plangebied aanwezig zijn, zoals Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander. Voor dergelijke soorten geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet in geval van ruimtelijke ingrepen. Het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van reptielen.

Vissen

In het plangebied komt geen oppervlaktewater voor. Een effect op vissen is uitgesloten.

Dagvlinders en libellen

Het plangebied en de directe omgeving daarvan voldoen niet aan de habitateisen van beschermde soorten dagvlinders en libellen. Een negatieve invloed van het plan op deze soorten of hun habitats is uitgesloten.

Overige ongewervelden (kevers, weekdieren en kreeftachtigen)

Het plangebied voldoet aan geen van de habitateisen die de overige beschermde soorten ongewervelden aan hun leefgebied stellen. Een negatieve invloed van het plan op deze soorten of hun habitats is uitgesloten.

4 CONCLUSIES

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt niet in, maar wel in de omgeving van beschermde gebieden. Een negatief effect op beschermde gebieden ten gevolge van het plan is echter uitgesloten.

Flora

- Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen. Het voorkomen van bedreigde en strikter beschermde soorten is uit te sluiten.

Fauna

- De ingreep kan een negatief effect hebben op algemene zoogdieren en amfibieën van tabel 1. Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling in geval van ruimtelijke ingrepen.
- Het voorkomen van algemene broedvogels zonder vaste nestplaats is aannemelijk, zij het in geringe aantallen.
- Het voorkomen van vogels met een vaste broedplaats is vastgesteld betreffende Huismus en aannemelijk betreffende Gierzwaluw.
- Het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen op de plaats van de ingreep is mogelijk. Het plan heeft geen significante invloed op vlieg- en foerageerroutes.
- Een negatief effect op beschermde soorten van overige soortgroepen is uitgesloten.

Uit het onderzoek komen naar voren dat rekening gehouden dient te worden met broedvogels zonder vaste nestplaats en broedvogels met vaste nestplaats. Met betrekking tot verblijfplaatsen van Gierzwaluw en vleermuizen is nader onderzoek noodzakelijk.

